Lietas arhīva Nr. A42-00337-18/6
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0409.A420186717.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 9.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese E.Apīne,

piedaloties pieteicējas SIA „SOHO GROUP" pilnvarotajai pārstāvei /pers. A/,
atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvjiem Edgaram Apsēnam un Solvitai Stepko,

daļēji slēgtā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu SIA „SOHO GROUP" pieteikumā par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC vai atbildētājs), izvērtējot pieteicējas SIA „SOHO GROUP" kā kredītu devēja komercprakses atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, 2017.gada 21.februārī pieņēma lēmumu patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk (turpmāk – Lēmums) (*lietas 21.-36.lapa*), ar kuru nolemts uzlikt pieteicējai soda naudu 25 000 EUR apmērā.

[2] Pieteikumā tiesai pieteicēja lūdz atcelt Lēmumu, jo tas ir pretrunā tiesību normām, PTAC ir veicis kļūdainus aprēķinus un arī nepareizi novērtējis lietā esošos faktus.

[2.1] Atsaucoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – PTAL) 1.panta 9.punktu, 8.panta $2.^2$ daļas otro teikumu, līdz 2016.gada 31.oktobrim spēkā esošo Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumu Nr.1219 "Noteikumi par patērētāja kreditēšanu" (turpmāk – Noteikumi Nr.1219) 2.2., 6., un 6.1.punktiem, pieteicēja paskaidro, ka no minēto tiesību normu vārdu jēgas tiesību normu sistēmā redzams, ka kredīta kopējās izmaksas ir visi maksājumi, kas pusēm ir zināmi kredīta noslēgšanas brīdī, un kredīta kopējās izmaksās netiek iekļauti maksājumi saistībā ar saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi.

Tā kā kredīta izsniegšanas brīdī kredīta devējs nevar zināt vai tiks veikta aizdevuma pagarināšanas maksa, tad atbilstoši PTAL 1.panta 9.punktam pagarināšanas maksa nav ietverama kredīta kopējās izmaksās, un arī atbilstoši Noteikumu Nr.1219 2.2.apakšpunktam un 6.1. apakšpunktam kredītā kopējās izmaksās nav iekļaujama pagarināšanas maksa, jo tā ir maksa saistībā ar saistību nepienācīgu izpildi.

Lēmumā nepamatoti norādīts, ka, noskaidrojot jēdziena „kredīta kopējās izmaksas" tvērumu, nedrīkst vadīties no Noteikumu Nr.1219. 6.1.apakšpunkta, bet ir piemērojams tikai Noteikumu Nr.1219. 2.2. apakšpunkts sakarā ar pretrunu neesamību starp minētajām normām, jo pieteicējai ir tiesības paļauties, ka jēdziens „kredīta kopējās izmaksas" visos normatīvajos aktos tiek lietos vienā nozīmē, uz ko tiek norādīts arī juridiskajā literatūrā.

Pieteicēja uzsver, ka vēsturiski PTAL 1.panta 9.punkts likumā ieviests ar grozījumiem, kuri stājās spēkā redakcijā, kādā tas tika lietots Noteikumu Nr.1219 2.2. apakšpunktā. Tas, ka minētajā apakšpunktā jēdziens „kredīta kopējās izmaksas" attiecināms arī uz gada procentu likmes aprēķinu, nenozīmē, ka šo jēdzienu lieto tikai gada procentu likmes aprēķinam, jo sākotnēji jēdzienu „kredīta kopējās izmaksas" ieviesa Noteikumos Nr.1219, bet vēlāk pārcēla paralēli uz PTAL 1.panta 9.punktu.

Atbilstoši PTAL 1.panta 9.punktam kredīta kopējās izmaksās ir ietverami arī obligāti maksājumi par papildu pakalpojumiem, kuri maksājami, lai aizdevumu saņemtu, tomēr no pieteicējas kreditēšanas līguma neizriet aizdevuma pagarināšanas obligāts raksturs, bet gan aizņēmēja izvēle. Pagarināšanas maksa nav zināma aizdevuma noslēgšanas brīdī un ir maksājums par nepienācīgi izpildītām saistībām, kas nav obligāts, bet ir patērētāja izvēle.

PTAC prasība iekļaut kredīta kopējās izmaksās pagarināšanas maksas ir pretēja patērētāju vienlīdzības principam, jo godprātīgs patērētājs aizdevumu un komisiju par aizdevuma lietošanu atmaksā pēc 30 dienām, bet patērētājs, kurš izvēlas aizdevumu pagarināt, piemēram, vēl par 30 dienām par to pašu aizdevuma komisiju, lieto aizdevumu 60 dienas.

Piedāvājot „cenu trepi" PTAC nav ņēmis vērā, ka PTAL 8.panta $2.^3$ daļā likumdevējs ir noteicis ierobežojumus diviem atšķirīgiem aizdevumu veidiem pēc termiņa: pirmais aizdevuma veids – aizdevums tiek izsniegts ar lietošanas termiņu līdz 30 dienām, bet otrais – no 31 dienas līdz 3 mēnešiem. Pieteicējas ieskatā likumdevējs ar 8.panta $2.^3$ daļu nav uzlicis komersantam papildu pienākumu veikt pārrēķinu, kas faktiski ir aizņēmuma likmes maiņa. Proti, pieteicējas aizdevuma kreditēšanas līgumā ar patērētājiem komisijas maksa par aizdevuma līgumu ir izteikta procentos, kas ir aizdevuma likme. Ja, ievērotu nosacījumu, grozīt aizdevuma līguma procentu likmi no (pieteicējas gadījumā, ja aizdevums izsniegts uz 30 dienām) 0,29% dienā uz 0,25% dienā, tad tādam nosacījumam ir jābūt jau sākotnēji noslēgtajā līgumā vai jāveic ar patērētāju saskaņoti aizdevuma līguma grozījumi. Kreditēšanas līgums starp pieteicēju un patērētāju ir privāttiesisks darījums starp privāttiesību subjektiem. Savukārt saskaņā ar normatīvajiem aktiem komisijas maksas pārrēķinu komersants veic gadījumos, kad patērētājam saistībā ar pirmstermiņa aizdevuma atmaksu pienākas taisnīgs komisijas maksas samazinājums.

Pieteicēja vērš uzmanību, ka gadījumā, ja vadītos no PTAC paustā viedokļa, ka PTAL 8.panta $2.^3$ daļa ir attiecināma tikai un vienīgi uz viena veida aizdevumiem, kas līdz ar lietošanas ilgumu modificējas, proti, mainās aizdevuma likme un kredīta kopējo izmaksu aprēķina nosacījumi, tad komersantiem būtu pamats īstermiņa aizdevumu, kas sākotnēji izsniegts, piemēram, uz 30 dienām, pēc 3 mēnešu neatdošanas, uzskatīt, ka aizdevums ir izsniegts uz termiņu ilgāku par 3 mēneši un atteikties no PTAL 8.panta $2.^4$ daļā noteiktā ierobežojuma, kas pieteicējas ieskatā būtu pretēji 2016.gada 1.janvārī spēkā stājušos PTAL grozījumu mērķim.

Pieteicēja norāda, ka vairākos advokātu biroju atzinumos ir pausts viedoklis par to, ka pagarināšanas maksas nav iekļaujamas kredīta kopējās izmaksās.

[2.2] PTAC ir aprēķinājis pieteicējas nodarītos zaudējumus patērētājiem laikā no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 20.oktobrim, tomēr pierādījumi, ka pieteicēja piemēro atšķirīgas pagarināšanas maksas, nekā PTAL 8.pantā 2.^{3} daļā noteikts, ir konstatēti 2016.gada 6.jūlijā un atbilstoši pieteicējas skaidrojumam lietā ir pierādījums, ka, sākot ar 2016.gada 20.oktobri, pieteicēja piemēro tādas pagarināšanas maksas, kuras kopā ar kredīta kopējām izmaksām nepārsniedz 0,25% dienā no kredīta summas.

Pieteicējas ieskatā patērētājiem nodarītie zaudējumi nav aprēķināti objektīvi, jo PTAC nav ņēmis vērā, paša konstatētos faktus un paša izdoto metodiku kredīta kopējo izmaksu aprēķinam.

Lēmums ir kļūdains, jo aprēķini daļai aizdevumu bija jāveic ar nosacījumu, ka aizdevums tiek lietots nevis 30 dienas, bet 60 dienas, jo daļai aizdevumu netika piemērota aizdevumu izsniegšanas komisija, bet tikai pagarināšanas maksa.

Tāpat PTAC kļūdaini secina, ka saskaņā ar PTAL 8.panta 2.^{3} daļu kredīta kopējās izmaksas nedrīkst pārsniegt 0,25% dienā visā termiņā un konstatē, ka pieteicēja piemēro komisijas maksu par kredīta pagarināšanu no 0,60% dienā līdz 1% dienā no izsniegtās kredīta summas, jo saskaņā ar Lēmumā norādīto aprēķinu, kredīta pagarināšana no 0,60% dienā līdz 1% dienā no izsniegtās kredīta summas, ir aprēķināta nevis par faktisko aizdevuma lietošanas dienu, bet par pagarināšanas periodu. Tas, ka pagarināšanas maksa netiek noteikta no izsniegtā aizdevuma apmēra, bet gan no neatmaksātā aizdevuma apmēra, ir acīmredzama neprecizitāte.

Aprēķinot nodarītos zaudējumus patērētājam, PTAC nepamatoti vadās no datiem par laiku no 2014. un 2015.gada, jo šajā laikā atšķirībā no 2016.gada bija atšķirīgs normatīvais regulējums, atšķirīga tirgus situācija un citādāka pieteicējas aizdevumu izsniegšanas politika.

Zaudējumu aprēķināšanai PTAC būtu jāņem vidējā pagarinātā summa laika posmā no 2016.gada 6.jūlija līdz 2016.gada 20.oktobrim, nevis vidējā izsniegtā viena kredīta summa ar atmaksu vienā maksājumā apmērs laikā no 2014.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 30.jūnijam.

PTAC ir konstatējis, ka pieteicēja piemēro pagarināšanas maksas izteiktas procentos atšķirīgas no PTAL 8.panta 2.^{3} daļā noteiktā 2016.gada 6.jūlijā, tomēr zaudējumus aprēķina par laiku no 2016.gada 1.janvāra, kas pieteicējas ieskatā nav pareizi, jo nodarīt zaudējumus patērētājiem no 2016.gada 1.janvāra pieteicējai nebija iespējams sakarā ar aizdevuma atmaksas datumu. Proti, tikai pēc 30 dienām, kad ir iestājies aizdevuma atmaksas termiņš, aizdevuma atmaksas datums var tikt pagarināts (atlikts).

Patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinā PTAC nav ņēmis vērā faktu, ka pieteicēja visai neskaidrā regulējuma dēļ nereti vienojās ar patērētāju par dažāda lieluma pagarināšanas maksām, tostarp, nepiemērojot vispār nekādu atlikšanas maksājumu, piekrita atliktai parāda samaksai. PTAC nav ņēmis vērā, ka pieteicēja, pakļaujoties PTAC regulējumam, aizdevuma atmaksas termiņus nevis pagarina, bet piedāvā patērētājam samaksāt parādu pa daļām, izveidojot grafiku ar tiem pašiem ierobežojumiem, kādi ir spēkā PTAL līdz ar PTAL grozījumiem, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī.

[2.3] Konkrētās administratīvās lietas ietvaros PTAC nebija pamata pieprasīt pieteicējai iesniegt rakstveida apņemšanos, jo pieteicēja jau bija veikusi izmaiņas daļā par pagarināšanas maksu pielīdzināšanu PTAL 8.panta 2.^{3} daļas regulējumam lietas par pieteicējas licencēšanu ietvaros.

Nav pamatots PTAC viedoklis, ka komersanta rakstveida apņemšanās vai iestādes Lēmums ir vienīgie tiesiskie pamati, kā patērētājam īstenot savu tiesību aizsardzību, jo komersanta pieļauta pārkāpuma un rakstveida apņemšanās neiesniegšanas gadījumā patērētājam nezūd tiesības ne uz ārpustiesas, ne uz tiesas aizsardzību, savukārt rakstveida apņemšanās iesniegšanas gadījumā, atzīstot pārkāpumu, pieteicēja zaudētu tiesības savu tiesību aizsardzībai vērsties tiesā. Vienlaikus pieteicēja uzskata, ka faktiski šāda apņemšanās jau tika apliecināta ar divām 2016.gada 20.oktobra vēstulēm PTAC.

[2.4] Pieteicēja nepiekrīt Lēmuma lietderības apsvērumiem, jo PTAC ir vadījies no kļūdainiem aprēķiniem, uzskatot, ka pieteicēja turpina patērētājiem piemērot pagarināšanas maksas, kuru apmērs ir atšķirīgs no apmēra, kāds noteiks PTAL 8.panta 2.^{3} daļā, kā arī kļūdaini ir konstatēts fakts, ka pieteicēja pārkāpj PTAL 8.pantā noteiktos ierobežojumus, jo lietā nav faktu par to, ka pieteicēja būtu pārkāpusi PTAL 8.panta 2.^{4} daļā noteiktos ierobežojumus.

PTAC nav izdarījis lietderības apsvērumus pēc būtības, jo apsvērumos iekļautajām vairākām ģenerālklauzulām, piemēram, „būtisks pārkāpums", „liels patērētāju loks", „ilgā laika periodā" Lēmumā nav dots piepildījums. Tāpat lietderības apsvērumi nav veikti, jo nav izvērtēta konkrēti pieteicējas komercprakse, uz ko norāda fakts, ka citiem nozares komersantiem adresētie lēmumi daudzviet ir pārkopēti, to teksts ir identisks, un ne visi Lēmumā norādītie argumenti ir atbilstoši pieteicējas komercpraksei, jo pieteicēja ar patērētājiem neslēdz pārjaunojuma līgumus un nepiedāvā kredītbrīvdienas. Tāpat Lēmuma nolēmuma daļā iespējams norādīts cita komersanta reģistrācijas numurs.

Apsverot Lēmuma lietderību, PTAC vajadzēja apsvērt, vai pazeminātas pagarināšanas maksas ir lietderīgas un vai to zemākā cena sasniedz mērķi – ierobežot pagarinājumu veikšanu. Pieteicējas ieskatā zemas pagarināšanas maksas nav patērētāju interesēs. Ņemot vērā, ka preces vai pakalpojuma cenas samazināšana veicina šīs preces vai pakalpojuma noietu, tad gadījumā, ja PTAC mērķis ir veicināt atbildīgu aizņemšanos, tad samazinātās pagarināšanas maksas noteikti nav pareizi izvēlētais instruments mērķa sasniegšanai.

[2.5] PTAC rīcība, kad, nesagaidot Ekonomikas ministrijas rīkotās 2016.gada 5.augusta sanāksmes rezultātu, pieteicējai tiek norādīts uz PTAL 8.panta 2.^{3} daļas pārkāpumu, ir pretrunā tiesiskās paļāvības principam, jo PTAC ir uzsācis administratīvo procesu pret pieteicēju par iespējamu tiesību normu pārkāpumu pretrunā savai iepriekšējai norādei, kas dota pieteicēju pārstāvošai Asociācijai, ka tiesību normas interpretācijas jautājumos nepieciešams sākotnēji vērsties Ekonomikas ministrijā, tādējādi radot priekšstatu, ka piekrīt uzskatam, ka piemērotās tiesību normas interpretācija nav viennozīmīga.

Pie apstākļiem, kad PTAC ticis informēts par pieteicējas apņemšanos, ne vēlāk kā līdz 2016.gada 30.oktobrim veikt pasākumu kopumu pagarināšanas maksas apmēru pielīdzināšanai PTAL 8.panta 2.^{3} daļas prasībām, PTAC rīcība, veicot atkārtotu pārbaudi pieteicējas pakalpojumu sniegšanas vietā 20 dienas pirms noteiktā termiņa un pieprasot rakstveida apņemšanās iesniegšanu, ir neviennozīmīgi vērtējama.

[2.6] Atsaucoties uz pastāvošajām atšķirīgajām izpratnēm par jēdziena „kredīta kopējās izmaksas" tvērumu, pieteicēja uzskata, ka neskaidra tiesību norma nevar radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

[3] 2017.gada 2.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētāja paskaidrojums (*lietas 119.-121.lapa*), kurā, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, pieteikums tiek uzskatīts par nepamatotu un noraidāmu.

[3.1] Atbildētājs norāda, ka pieteikumā ietvertie argumenti par PTAL 8.panta otrās daļas grozījumu interpretāciju un piemērošanu ir nepamatoti, paskaidrojot, ka PTAC un nozares pārstāvju starpā ir bijusi aktīva komunikācija, sarakste, viedokļu apmaiņa, un ne brīdi PTAC nav mainījis viedokli/nostāju par kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa pagarināšanas izmaksām. Atbildētājs atkārtoti uzsver, ka, pagarinot kredīta līgumu, izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu ir zināmas un iekļaujamas pagarināšanas līguma kopējās izmaksās.

Pieteikuma atsauce uz vairāku advokātu biroju un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras docenta Dr. iur. V.Mantrova atzinumiem atbildētāja ieskatā ir kritiski vērtējama, ņemot vērā, ka viedokļus ir lūgusi sniegt Asociācija, un tie nepierāda pieteicējas viedokļa

pamatotību.

Tas, ka gada procentu likmei cita starpā ir jāaprēķina kredīta kopējās izmaksas, uz ko sniegta atsauce PTAL, nav pamats tam, lai pieteicēja, interpretējot PTAL piemērošanu, atsauktos uz Noteikumu Nr.1219 un uz Lēmuma pieņemšanas brīdi spēkā esošo Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumu Nr.691 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanu" (turpmāk arī – Noteikumi Nr.691) prasībām, kas attiecas uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Atbildētājs paskaidro, ka, interpretējot PTAL 8.panta 2.^{3} daļu, nav pamats apšaubīt, ka uz komisijas maksām par kredīta pagarināšanu nebūtu attiecināmi kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, jo šīs izmaksas ietilpst kredīta kopējās izmaksās, par ko norādīts arī Lēmumā. Turklāt arī Eiropas Komisijas izstrādātajās Vadlīnijās Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 23.aprīļa direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ direktīvu 87/102/EEK (turpmāk – Kredītlīgumu direktīva) piemērošanai, skaidrojot Kredītlīgumu direktīvas 3.panta (g) apakšpunktu, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksās ietveramas arī jebkādas zināmas vai paredzamas komisijas maksas (tostarp procentu maksājumi, komisijas maksas, administratīvās izmaksas u.tml.), izņemot izmaksas par notāru pakalpojumiem.

[3.2] Saistībā ar pieteikuma argumentāciju par patērētājiem nodarītajiem zaudējumiem atbildētājs vērš uzmanību, ka 2016.gada 29.decembrī administratīvās lietas Nr.F-206 ietvaros PTAC pieteicējai nosūtīja vēstuli Nr.3.3.-7/8520/F-206, kurā skaidri un nepārprotami aicināja iesniegt PTAC kopējo pagarinājumu skaitu no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 20.oktobrim (ieskaitot), norādot precīzu pagarinājumu skaitu katrā pagarinājuma termiņā (tai skaitā (bet ne tikai) uz 7, 14 un 30 dienām), par kādiem pieteicēja bija slēgusi vienošanās par kredīta termiņa pagarināšanu ar PTAL 8.panta 2.^{3} daļā neatbilstošām pagarinājuma maksām. Pieteicējai bija pienākums iesniegt PTAC tikai to pagarinājumu skaitu, kas pieteicējas ieskatā neatbilda PTAL 8.panta 2.^{3} daļā noteiktajam, ko arī pieteicēja izdarīja. Savukārt PTAC, veicot patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinu, vadījās no pieteicējas sniegtās informācijas par pagarinājumu skaitu un to dalījumu pa dienu grupām.

Saistībā ar PTAC izvēlētajām summām, par kurām veikti aprēķini par to pagarināšanu, atbildētājs paskaidro, ka pieņemts pieteicējai labvēlīgākais apstāklis pārkāpuma būtiskuma pakāpes un soda naudas aprēķina noteikšanai, jo no 2014.gada līdz 2016.gada 1.pusgadam (ieskaitot) pieteicējas vidējā izsniegtā kredīta summa ir 183,04 EUR, savukārt tikai par 2016.gada 1.pusgadu 192,56 EUR.

Atbildētājs nepiekrīt pieteicējas apgalvojumam, ka uz 2014. un 2015.gadā izsniegtajiem kredītiem, kuru pagarināšanu pieteicēja turpināja arī 2016.gadā, nav attiecināmi PTAL 8.panta 2.^{3} daļā noteiktie ierobežojumi sakarā ar atšķirīgo regulējumu tajā laikā, jo PTAC interneta vietnē www.ptac.gov.lv sadaļā Komersantiem/Patērētāju kreditēšana/Cita noderīga informācija/Biežāk uzdotie jautājumi/Par 2015.gada 28.maija grozījumiem PTAL PTAC komersantiem bija sniedzis skaidrojumu, ka gadījumā, ja kredīts izsniegts līdz 2016.gada 1.janvārim un 2016.gadā tiek pagarināts, tad pagarināšanas fakts uzskatāms par agrāk nodibināto tiesisko attiecību pārgrozīšanu, un līdz ar pagarināšanas brīdi uz līgumu ir attiecināmi PTAL 8.panta 2.^{3} daļā noteiktie ierobežojumi, un par šādiem apstākļiem katrs kredīta devējs tika informēts arī individuāli.

Atsaucoties uz pieteicējas sniegto informāciju, atbildētājs vērš uzmanību, ka pieteicēja administratīvās lietas izskatīšanas laikā attiecībā pret patērētājiem piemēroja PTAL 8.panta 2.^{3} daļai neatbilstošas komisijas maksas par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) par 70% vairāk nekā tas bija 2016.gada 1.pusgadā.

Attiecībā uz pieteicējas norādi, ka neskaidrā regulējuma dēļ pieteicēja nereti vienojās ar patērētāju par dažāda lieluma pagarināšanas maksām, atbildētājs norāda, ka patērētāji nevarēja zināt, ka pieteicējas piemērotās izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu neatbilst normatīvajiem aktiem. Savukārt uzskats, ka patērētājs ir tiesīgs izlemt slēgt vai neslēgt kreditēšanas līgumu, tāpat arī pagarinot vai nepagarinot jau esošu kreditēšanas līgumu ar pieteicēju, ir prettiesisks, jo kredīta devēja tāpat kā jebkura pakalpojumu sniedzēja pienākums ir sniegt patiesu un pilnīgu informāciju patērētājam par piedāvāto pakalpojumu. Patērētājs paļaujas uz pakalpojuma sniedzēju – kredīta devēju – pieteicēju, ka tās īstenotā komercprakse ir tiesiska un atbilstoša normatīvajiem aktiem.

[3.3] Atbildētājs vērš uzmanību, ka aicinājums iesniegt rakstveida apņemšanos ir PTAC tiesības, nevis pienākums. Komercprakses īstenotāja iesniegta rakstveida apņemšanās, vai iestādes pieņemtais lēmums ir vienīgais tiesiskais pamats kā patērētājiem, kurus ir skāris komersanta (pieteicējas) izdarītais pārkāpums, ir iespējams īstenot savu tiesību aizsardzību, vēršoties pie kredīta devēja (pieteicējas) ar prasību veikt pārrēķinu un atmaksāt nepamatoti ieturētos naudas līdzekļus. Neskatoties uz to, ka grozījumi PTAL stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī un pārkāpums attiecībā pret jaunajiem klientiem tika novērsts tikai pēc vairāk kā 9 mēnešiem, PTAC aicinājums rakstveidā apņemties novērst pārkāpumu bija uzskatāms par iestādes īpašu pretimnākšanu pret pieteicēju.

[3.4] Lēmuma lietderības apsvērumu sakarā atbildētājs paskaidro, ka arī gadījumā, ja Lēmumā ir pārrakstīšanās kļūda attiecībā uz administratīvās lietas uzsākšanas datuma norādi, tas nemaina lietas faktiskos apstākļus, pieļautā pārkāpuma būtību, patērētājiem radīto zaudējumu apmēru, kā arī piemērotās soda naudas apmēra pamatotību.

[4] 2017.gada 20.oktobrī Administratīvajā rajona tiesā no atbildētāja saņemta papildus informācija (*lietas 205.-207.lapa*) par aprēķinu datiem.

Vienlaikus atbildētājs paskaidro, ka Lēmumā un 2017.gada 15.februāra PTAC sagatavotajā dienesta ziņojumā, kurā atspoguļots pieteicējas radīto zaudējumu aprēķins, izmantoti pieteicējas iesniegtie statistikas dati par laika posmu no 2014.gada līdz 2016.gada 1.pusgadam (ieskaitot). Par statistikas datos ietverto datu patiesumu un atbilstību faktiskajai situācijai ir atbildīgs nebanku kredīta devējs. Ja pieteicēja apšauba PTAC veiktos aprēķinus, tad ir apšaubāms pašas pieteicējas iesniegto statistikas datu patiesums.

Tāpat atbildētājs norāda, ka vidējās viena izsniegtā kredīta summas pozīcija tika izvēlēta, balstoties uz PTAC rīcībā esošajām patērētāju sūdzībām un lūgumiem pēc konsultācijām, kā rezultātā PTAC konstatēja, ka 2016.gadā tika pagarināti ne tikai šajā gadā izsniegtie aizdevumi, bet gan 2015. un pat 2014.gadā izsniegtie aizdevumi, līdz ar to aprēķini tika veikti nevis par 2016.gada 1.pusgadu, bet gan ilgstošāku laika periodu – 2014.gads – 2016.gada 1.pusgads.

[5] 2018.gada 18.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas iesniegums (*lietas 221.-223.lapa*), kurā līdzās procesuālajam lūgumam pieteicēja uz aprēķina piemēru pamata papildus vērš uzmanību uz iestādes pieļautajām patērētājiem nodarīto zaudējumu un līdz ar to arī soda aprēķina kļūdām.

Tāpat pieteicēja pauž neizpratni par to, kāpēc tieši pieteicējai piemērots nozarē lielākais sods, ņemot vērā, ka pieteicēja nekad nedz patērētājiem, nedz PTAC, nav slēpusi piedāvātās pagarināšanas maksas. Pieteicējai nav zināms, vai tās piedāvātas pagarināšanas maksas bija augstākās, tomēr, ja pieteicējas sniegtie aizdevumi neveido tirgū lielāko daļu, un ja PTAC aprēķinātie pieteicējas nodarītie zaudējumi patērētājam nav lielākie, tad nav taisnīgi, ka pieteicējai tiek piemērots lielākais sods no apgrozījuma.

[6] 2018.gada 9.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētāja papildus paskaidrojums (*lietas 226.-228.lapa*) saistībā ar 2018.gada 18.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemto pieteicējas iesniegumu.

Atbildētājs vērš uzmanību, ka savā informācijas pieprasījumā PTAC jau bija definējis, kādas izmaksas tiek uzskatītas par neatbilstošām un par

kurām attiecīgi pieteicējai ir jāiesniedz informācija, kuru pieteicēja iesniedza, precīzi sadalot pagarinājumus uz 7, 14 un 30 dienām. Atbildētājs uzsver, ka aprēķini tika veikti, ņemot vērā iesniegtos datus, pieņemot, ka pieteicēja ir izpratusi sniedzamās informācijas saturu un iesniegtā informācija ir patiesa.

Atbildētājs uzskata, ka pieteicējas aprēķina piemērs nav atbilstošs tās īstenotajai komercpraksei un patērētāju uzvedībai, jo no lietas materiāliem izriet, ka par pirmajām 30 dienām patērētājiem neatkarīgi no aizņēmuma summas pieteicēja, sākot ar 2016.gada 1.janvāri, piemēroja PTAL 8.panta 2.^{3} daļā noteiktos kredīta kopējo izmaksu ierobežojumus jeb tā saucamo „cenu trepi", savukārt sākot ar 31.dienu PTAL neatbilstošas pagarinājuma maksas. PTAC rīcībā nav neviena dokumenta (piemēram, līguma), kurā būtu norādes, ka pieteicēja, patērētājam pagarinot kreditēšanas līgumu virs 30 dienām, veiktu kredītu kopējo izmaksu pārrēķinu par visu periodu.

Atbildētājs norāda, ka, izmantojot „cenu trepi" atbilstoši PTAL, pieteicēja, sākot ar 31.dienu drīkstēja piemērot kredīta kopējās izmaksas tikai 0,20% apmērā par katru dienu vai 0,25% apmērā visā termiņā, savukārt (pat ja teorētiski pieļaujams, ka pieteicēja veica pārrēķinu par visu līguma darbības termiņu) par laiku no 31.-37.dienai kredīta izmaksas piemērojot 1% apmērā, kredīta kopējo izmaksu pārkāpums būtu vēl būtiskāks, nekā PTAC norādījis savos aprēķinos.

PTAC vērš uzmanību, ka gadījumā, ja sākotnējais līgums tiek noslēgts ar nosacījumu „bez maksas/procentiem", komersants nav tiesīgs patērētājam piemērot komisijas ar atpakaļejošu datumu, proti, noteikt, ka kredīta termiņa pagarinājuma gadījumā, patērētājam ir pienākums maksāt arī par sākotnējām bezmaksas dienām. Tātad, ja pieteicēja ir izsniegusi kredītu uz 30 dienām bez maksas/procentiem, tad tikai ar 31.dienu pagarinājuma gadījumā pieteicēja drīkst rēķināt 0,25% dienā, nevis pārrēķinot uz visu termiņu, tai skaitā no 1.-30.dienai, kā to ir norādījusi pieteicēja savā paskaidrojumā.

Saistībā ar piemēroto soda naudu atbildētājs paskaidro, ka soda naudas apmēra noteikšanā tika ņemts vērā pieteicējas iesniegtais 2015.gada pārskatā norādītais neto apgrozījums un pieļautā pārkāpuma smaguma pakāpe. Atbildētājs uzskata, ka pieteicējas viedoklis par soda nesamērību ir nepamatots, ņemot vērā, ka pieteicēja laika periodā no 2016.gada 1.jūlija līdz 20.oktobrim, kad pieteicēja jau bija informēta par kredīta kopējo izmaksu neatbilstību normatīvo aktu regulējumam, aktīvi piedāvāja kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) ar neatbilstošām komisijas maksām, 112 dienās veicot 11 448 pagarinājumus.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve prasījumu uzturēja, bet atbildētāja pārstāvis pieteikumu neatzina, atsaucoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādīto pamatojumu.

Motīvu daļa

[8] Ar Lēmumu pieteicējai uzlikta soda nauda 25 000 EUR apmērā par negodīgu komercpraksi, kam pieteicēja nepiekrīt.

Lēmums tostarp pamatots ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 1.panta pirmo daļu, 2.pantu, 4.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 6.pantu, 7.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 14.panta pirmo daļu, 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 15.panta astotās daļas 5.punktu, 15.^{2} panta pirmo un otrās daļas 4.punktu. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punktu, 8.panta 2.^{2} un 2.^{3} daļu, Noteikumu Nr.691 2.2.apakšpunktu, 6.,7.punktu.

Tātad lietā ir pārbaudāms atbildētāja izdota Lēmuma kā nelabvēlīga administratīvā akta tiesiskums.

[9] Pārbaudot atbildētāja kompetenci, atzīstams, ka tā ir ievērota. Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka minētā likuma ievērošanu atbilstoši savai kompetencei uzrauga Patērētāju tiesību aizsardzības centrs. Savukārt Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.pantā ir noteiktas uzraudzības iestādes tiesības, ko PTAC ir ievērojis, nodrošinot arī pieteicējas procesuālo tiesību ievērošanu. Iestāde ir gan ieguvusi informāciju no citām personām *(lietas 96., 182., 183.lapa)*, gan nodrošinājusi rakstveida saziņu ar pieteicēju, noskaidrojot tās viedokli *(lietas 58., 84., 136., 140., 151., 158., 162., 163.lapa)*, gan izvērtējusi tās rīcībā esošos pierādījumus, pieņemot Lēmumu Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta divpadsmitajā daļā noteiktajā termiņā. Tiesa lietas izskatīšanā nav konstatējusi procesuālus pārkāpumus, kas ietekmētu Lēmuma tiesiskumu vai būtu pamats tā atcelšanai.

[10] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka negodīga komercprakse ir aizliegta. Savukārt pazīmes, pēc kā tiek identificēta negodīga komercprakse, ir noteiktas Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrajā daļa, kas noteic, ka "komercprakse ir negodīga, ja iestājies vismaz viens no šādiem nosacījumiem: 1) tā neatbilst profesionālajai rūpībai un būtiski negatīvi ietekmē vai var būtiski negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas patērētāju grupas vidusmēra pārstāvja ekonomisko rīcību attiecībā uz preci vai pakalpojumu, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar; 2) tā ir maldinoša; 3) tā ir agresīva".

Atbildētājs Lēmumu ir pamatojis ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrās daļas 1.punktu, secinot, ka pieteicējas komercprakse atbilst pazīmei par profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kas būtiski negatīvi ietekmē vai var ietekmēt vidusmēra patērētāja vai šādu patērētāju grupas rīcību. Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 6.pantu "komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam".

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir komercprakses īstenotāja un tās veiktā saimnieciskā darbība kreditēšanas pakalpojumu sniegšanā ir komercprakse. Taču lietā ir strīds par to, vai pieteicēja ir realizējusi negodīgu komercpraksi.

PTAC pārbaudes ietvaros ir secinājis, ka pieteicēja piedāvā patērētājiem tādus kreditēšanas līgumus, kas ir pretrunā ar PTAL 8.panta 2.^{3} daļu, jo patērētājiem tiek noteiktas neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā sakarā ar kredīta atmaksas termiņu pagarināšanu. To, ka pieteicējas darbība ir pārbaudīta objektīvi, tiesa jau atzina, un par to liecina arī lietā esošie 2016.gada 6.jūlija un 2016.gada 10.oktobra pārbaudes akti, kuri sastādīti, detalizēti izpētot un pārbaudot pieteicējas piedāvājumu tās interneta vietnē *(lietas 123.-135.lapa, 149.-150.lapa)*. Arī pieteicēja nenoliedz faktiskos apstākļus, bet norāda, ka PTAC nepareizi interpretē tiesību normas.

PTAL 8.panta 2.^{2} daļa noteic, ka "patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kreditēšanu noteiktajā kārtībā". Savukārt PTAL 8.panta 2.^{3} daļa paredz, ka "par šā panta 2.^{2} daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta 2.^{2} daļā minētajām prasībām

neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. Kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu patērētājam nepiemēro tādiem patērētāju kreditēšanas līgumiem, kurus noslēdzot kredīta devēja glabāšanā kā nodrošinājums nododama kāda lieta un saskaņā ar kuriem patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar ieķīlāto lietu".

Vadoties no iepriekšminēto tiesību normu satura, PTAC ir veicis aprēķinus, tajos iekļaujot pieteicējas piemērotās pagarinājuma maksas, un tam pieteicēja nepiekrīt. Pieteicēja, atsaucoties uz Noteikumiem Nr.1219, uzskata, ka kredīta pagarināšanas komisijas maksa nav jāietver kredīta kopējās izmaksās patērētājam, jo tā iepriekš netika ietverta gada procentu likmju aprēķinos.

Līdz ar to lietā ir strīds par to, kas ir kredīta kopējās izmaksas šī tiesiskā regulējuma kontekstā.

[11] PTAL 1.panta 9.punkts noteic, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir "visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kreditēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). Kredīta kopējās izmaksās iekļauj arī izmaksas par papildu pakalpojumiem saistībā ar kreditēšanas līgumu, tajā skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem. Ja kredīta atmaksa nodrošināta ar nekustamo īpašumu vai kredīta mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu, kredīta kopējās izmaksās patērētājam iekļauj arī īpašuma vērtēšanas izmaksas, ja šāda vērtēšana ir vajadzīga kredīta saņemšanai, bet neietver maksu, kas saistīta ar nekustamā īpašuma ierakstīšanu un ar to saistīto tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā".

No minētās tiesību normas izriet, ka ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jārēķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas. Tās ietver, piemēram, procentus par kredīta lietošanu, komisijas maksas, dažādas administratīvās izmaksas, piemēram, par aizdevuma līguma sagatavošanu, maksātspējas pārbaudi, kredīta piešķiršanu, apstiprināšanas maksas, kredīta starpnieku izmaksas, kuras sedz patērētājs u.tml.

Minētais regulējums PTAL iekļauts ar 2015.gada 28.maija grozījumiem, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka mērķis 8.panta papildināšanai ar $2.^2$ daļu ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līguma slēdzēju puses ekonomiskās intereses, t.sk., patērētāja intereses nenonākt pārlieku lielās parādu saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu. Tāpat anotācijā norādīts, ka gada procentu likmes mērķis ir informēt patērētājus par dažādu kredītu cenām, lai atvieglotu patērētāja izvēli, pieņemot lēmumu par konkrētā pakalpojuma saņemšanu. Taču, ņemot vērā, ka aprēķinot gada procentu likmes apmēru, tās aprēķinā tiek ietvertas kredīta kopējās izmaksas (maksa par kapitāla izmantošanu (procenti), komisijas maksas, administratīvie izdevumi un citi patērētāja maksājumi), gada procentu likmi ir iespējams izmantot kā efektīvu kredīta kopējo izmaksu regulējošu mehānismu. Likumprojekts gada procentu likmes funkcionālo nozīmi – informēt patērētājus – nemaina, bet gan paplašina gada procentu likmes pielietojumu *(skat. http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3D55492D63F01432C2257DAA0040CEE8?OpenDocument)*.

Tiesa secina, ka kredīta kopējo izmaksu patērētājam definīcija, kāda tā ir ietverta PTAL 1.panta 9.punktā, bija ietverta arī Noteikumu Nr.1219 2.2.apakšpunktā, proti, Noteikumos Nr.1219 bija noteikti kritēriji kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Turklāt identiski noteikumi ir iekļauti arī šobrīd spēkā esošajos Noteikumos Nr.691. Noteikumu Nr.1219 6.punkts noteica, "lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam, neņem vērā šādus maksājumus: 6.1. jebkurus maksājumus, ko patērētājs maksā par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāja saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi; 6.2. maksājumus, izņemot pirkuma cenu, ko patērētājs maksā, iegādājoties preci vai pakalpojumu, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek skaidrā naudā vai izmantojot kredītu". Savukārt Noteikumu Nr.1219 7.punkts paredzēja, ka "izmaksas, kas saistītas ar tā konta uzturēšanu, kuru izmanto maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, kā arī izmaksas par norēķinu līdzekli, kas izmantots maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, un citas izmaksas, kas saistītas ar maksājumu veikšanu, iekļauj kredīta kopējās izmaksās patērētājam, izņemot gadījumu, ja konta atvēršana ir brīvprātīga un konta izmaksas ir skaidri un atsevišķi norādītas kreditēšanas līgumā vai jebkurā citā ar patērētāju noslēgtā līgumā".

Eiropas Savienības līmenī šo jautājumu regulē Direktīva 2008/48/EK. Lai aprēķinātu gada procentu likmi, Direktīvā 2008/48/EK ir lietots termins – "kredīta kopējās izmaksas patērētājam" (3. panta "g" apakšpunkts), kurš ir identisks Latvijas normatīvajos aktos lietotajam terminam. Direktīvas 2008/48/EK 19. panta trešā daļa paredz, ka "gada procentu likmes aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītlīgums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītlīguma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem". Piemērojamām tiesību normām skaidrojums ir rodams Eiropas Komisija vadlīnijās Direktīvas 2008/48/EK piemērošanai (*sk. Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge. 08.05.2012., skat.http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/guidelines_ consumer_credit_directive_swd2012_128_en.pdf*). Skaidrojot Kredītlīgumu direktīvas 3.panta "g" apakšpunktu, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksās ietveramas arī jebkādas zināmas vai paredzamas komisijas maksas (tostarp, procentu maksājumi, komisijas maksas, administratīvās izmaksas u.tml.), izņemot izmaksas par notāru pakalpojumiem (Vadlīniju 3.1.apakšpunkts). Vienlaikus Eiropas Komisija norādījusi, ka gada procentu likmes aprēķinā netiek iekļautas tādas izmaksas, kas attiecas uz maksu par izmaiņām līguma nosacījumos un termiņā, kas veiktas pēc patērētāja pieprasījuma.

Minētās Vadlīnijas pēc būtības neskaidro jautājumu par izmaksu par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās. Tādēļ konkrētajā situācijā jāpiemēro Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējums un attiecīgo tiesību normu interpretācija, kas nav pretrunā ar Direktīvu.

Vērtējot minētos secinājumus kopsakarā ar tiesisko regulējumu, ir pamats atzīt, ka Noteikumos Nr.1219 6.punktā lietotais "kredīta kopējās izmaksas" attiecas uz kredīta gada procentu likmes aprēķināšanu, par ko liecina arī attiecīgās Ministru kabineta noteikumu sadaļas nosaukums sistēmiskā tiesību normu vērtējumā, kā arī, piemēram, minēto noteikumu 8.punkts, kas noteica, ka "aprēķinu veic, pieņemot, ka kreditēšanas līgums ir spēkā tajā laikposmā, par kuru tas noslēgts, un ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā", proti, kredīta gada procentu likmes aprēķins ir balstīts tajā laika posmā, kad tiek uzskatīts, ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā. Šāds regulējums ir ietverts arī šobrīd spēkā esošo Noteikumu Nr.691 8.punktā, proti, "gada procentu likmes aprēķinu veic, pieņemot, ka kreditēšanas līgums ir spēkā tajā laikposmā, par kuru tas noslēgts, un ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā".

Tādējādi tiesa atzīst par pamatotu PTAC viedokli, ka, lai noteiktu kredīta kopējās izmaksās, bija jāņem vērā Noteikumu Nr.1219 6. un 7.punkts. Savukārt, aprēķinot gada procentu likmi, jāievēro arī citi Noteikumu Nr.1219 II nodaļas noteikumi. Gada procentu likmei cita starpā ir jāaprēķina kredīta kopējās izmaksas, uz ko sniegta atsauce PTAL. Taču tiesas ieskatā šī atsauce nav pamats tam, lai, piemērojot PTAL, atsauktos tikai uz tām Noteikumu Nr.1219 prasībām, kas attiecās tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Līdz ar to, interpretējot PTAL 8.panta $2.^3$ daļu, uz komisijas maksām par kredīta pagarināšanu ir attiecināmi kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, jo šīs izmaksas ietilpst kredīta kopējās izmaksās.

[12] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja praksē piedāvā iespēju pagarināt līgumā noteikto kredīta atmaksas termiņu jeb atlikt maksājumu uz kādu laiku. Kredīta devējam ir tiesības piemērot maksu par kredīta lietošanu periodā, uz kuru no līguma izrietošo saistību atmaksa tiek pagarināta, taču tiesas ieskatā šī maksa nedrīkst būt neierobežota vai nesamērīga. Turklāt lietā ir konstatēts, ka pieteicējas klientu 2016.gada 1.pusgadā veikto pagarinājumu apjoms ir ievērojams un mērāms desmitos tūkstošu. Minētais liecina, ka pietiekami netiek izvērtēta kredīta ņēmēju maksātspēja un pieteicēja rēķinās ar pagarinājumiem un nosaka tiem augstu maksu, kas neatstāj patērētājam izvēles iespēju gadījumā, ja aizdevumu nav iespējams atdot noteiktajā termiņā, kas ir salīdzinoši īss. Ar likuma grozījumiem ir mēģināts šo situāciju līdzsvarot, aizsargājot patērētāju.

Tiesa nevar piekrist pieteicējai, ka komisijas maksājumi par kredīta pagarināšanu ir uzskatāmi par tādiem, kas kredīta devējam nav zināmi. Komisijas maksas ir konkrēti noteiktas un abām pusēm zināmas, turklāt, ņemot vērā, ka puse kredītu tiek pagarināti, to nevar uzskatīt par ārkārtas situāciju vai notikumu, kura iestāšanās ir reta un neparedzama.

Kreditēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemta vērā, jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties. Tomēr, ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdienu piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi PTAL 8.panta $2.^3$ daļā minētie ierobežojumi.

Kā ir norādījusi Satversmes tiesa patērētāju tiesību aizsardzības nodrošināšana ir cilvēku tiesību aizsardzība, un īstenojot patērētāju tiesību aizsardzību tiek sasniegts leģitīms mērķis (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. 2010-49-03 17. punktu*).

No PTAL 8.panta $2.^2$ daļas izriet, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksām ir jābūt samērīgām ne tikai pirms līguma noslēgšanas vai līguma slēgšanas laikā, bet arī visā līguma darbības laikā. Saskaņā ar likumprojekta anotāciju tā mērķis ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līgumslēdzējas puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlieku lielās parāda saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu.

Kredītu kopējām izmaksām jābūt samērīgām un atbilstoši godīgai darījumu praksei, neatkarīgi no tā vai kredīts tiktu izsniegts vai pagarināts tā atmaksas termiņš. No lietas materiāliem secināms, ka pēc plašām diskusijām nozares iekšienē un arī Saeimā, tika nolemts izmantot plašāko kredīta kopējo izmaksu definīciju, lai sasniegtu likumprojekta anotācijā uzstādīto mērķi un līdz ar to tika ierobežotas kredīta kopējās izmaksas. Tiesa piekrīt, ka kredīta kopējo izmaksu jēdziens ar nolūku tika pārcelts uz PTAL, lai šis jēdziens tiktu izmantots ne tikai attiecībā uz gada procentu likmes aprēķināšanu, bet arī uz kredīta kopējo izmaksu ierobežojumiem. Tā kā kredīta pagarināšanas maksa tiek noteikta kredītlīguma darbības brīdī tad, kad patērētājs vēlas veikt noslēgtā līguma pagarinājumu, līdz ar to kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, kas noteikti PTAL 8.panta $2.^3$ daļā, ir attiecināmi arī uz kredīta pagarināšanas maksām, jo brīdī, kad tiek veikta pagarināšana, kredīta kopējās izmaksas kļūst zināmas.

Tātad PTAC bija tiesisks pamats uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par pieteicējas īstenotās komercprakses atbilstību PTAL, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 57.pantu, kas noteic, ka iestāde, kurai lieta ir piekritīga, ierosina administratīvo lietu, ja tai kļūst zināmi fakti, uz kuriem pamatojoties, saskaņā ar tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā arī tad, ja iestādei ir pamats uzskatīt, ka šādi fakti varētu būt. Lietas izskatīšanā iestādē arī pamatoti un pareizi ir atzīts, ka pieteicēja nav ievērojusi kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa pagarināšanas izmaksām, ko noteic iepriekšminētā tiesiskā regulējuma vērtējums.

Pieteicēja sava viedokļa pamatošanai ir iesniegusi vairākus atzinumus, ko sagatavojis Latvijas Universitātes Juridiskās tālākizglītības un profesionālās pilnveides centrs *(lietas 78.-83.lapa),* zvērinātu advokātu birojs "Kronbergs& Čukste" *(lietas 67.-70.lapa),* zvērinātu advokātu birojs "Cobalt" *(lietas 62.-66.lapa)*. Vispirms norādāms, ka atzinumu sagatavotāji ir snieguši savus viedokļus (pakalpojumus) biedrībai "Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija", nevis bijuši pieaicināti šajā administratīvajā lietā atzinuma sniegšanai vai eksperta statusā. Minētais nozīmē, ka atzinumos paustie viedokļi tiesai nav saistoši. Tās vērtējumā turklāt šie atzinumi tapuši kā atbildes uz uzdotiem jautājumiem, ko sagatavojusi atzinuma pieprasītāja, un neaptver visu tiesisko regulējumu tajā apjomā, kāds attiecas uz patērētāju tiesību aizsardzības jomu un kredīta kopējām izmaksām, kurās likumdevējs ir noteicis kredīta devējiem ierobežojumus. Jo tiesību normas jāvērtē ne tikai sistēmiski vai vēsturiski, bet arī teleoloģiski, paturot prātā tiesību principus. Tiesas ieskatā atbildētājs pamatoti ir nonācis pie secinājuma, aptverot kredīta pagarināšanas izmaksas kā daļu no kreditēšanas līguma noteikumiem un nosacījumiem, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredīta ņēmējs, un kuras ir pusēm zināmas, kredīta kopējās izmaksās. Pieteicēja ir iesniegusi arī Ekonomikas ministrijas 2016.gada 17.augusta atbildi *(lietas 95.lapa)*, tomēr arī tā pēc būtības nav tiesai saistoša, neatkarīgi no tā, ka tajā ietverts secinājums, ka "uzraugošās iestādes īstenotā tiesību normu interpretācija ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām", un tai nav izšķiroša nozīme sprieduma taisīšanā.

[13] Pieteicēja ir izteikusi iebildumus arī par PTAC veiktajiem aprēķiniem, tostarp, PTAL 8.panta $2.^3$ daļas piemērošanu.

Pārbaudot PTAC veiktos aprēķinus un sniegto skaidrojumu, tostarp, slēgtajā tiesas sēdes daļā, tiesa secina, ka atbildētājs pareizi un pamatoti ir veicis aprēķinus un pareizi izprot PTAL 8.panta $2.^3$ daļu.

Tiesas lietas ietvaros PTAC vairākkārt tiesību normas identificēšanai lietoja apzīmējumu "cenu trepe", pret ko pieteicēja izteica iebildumus, taču tiesas ieskatā minētais nemaina Lēmuma būtību vai atbildētāja paskaidrojumus, jo ir saprotams, ka ar šo apzīmējumu PTAC identificē tiesību normā noteiktos līguma darbības periodus un tiem atbilstošo procentu apjomu, kas pakāpeniski samazinās.

Citastarp atbildētājs pamatoti ir norādījis, ka pieteicēja, sākot ar kredīta 31.dienu, drīkstēja piemērot kredīta kopējās izmaksas tikai 0,20% apmērā par katru dienu vai 0,25% apmērā visā termiņā. Turklāt pareizs ir arī arguments par to, ja sākotnējais līgums tiek noslēgts ar nosacījumu „bez maksas/procentiem", kredīta devējam nav tiesību patērētājam piemērot komisijas, kas aptver arī to periodu, kas sākotnēji bijis pielīgts kā "bezmaksas". Piemēram, ja pieteicēja izsniedz kredītu bez maksas uz 30 dienām, tad aprēķini par periodu pagarinājuma gadījumā saskaņā ar PTAL 8.panta $2.^3$ daļu drīkst tikt uzsākti tikai ar 31.dienu. Tiesa arī uzskata, ka atbildētājai katrā atsevišķā gadījumā, konstatējot pārsniegumu, ir jāveic pārrēķins arī tad, ja tiesību normā šāds tiešs norādījums nav ietverts, jo līdzekļi, kā sasniedzams taisnīgs tiesību normas piemērošanas rezultāts, ir pieteicējas izvēle, piemēram, jau sākotnēji piedāvājot zemākas procentu likmes vai veicot aprēķinu korekcijas līguma darbības laikā.

Vērtējot pieteicējas apsvērumus par patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinu *(lietas 196.lapa, 206.lapa)*, tiesas ieskatā atbildētājs pamatoti un pareizi ir izmantojis datus, ko tam sniegusi pati pieteicēja *(lietas 40.lapa, 174.-175.lapa, 208.-214.lapa)*, tāpēc pieteicējas iebildumi par tiem būtu nepamatoti. Pieteicēja iebilst arī pret to, ka nodarītie zaudējumi aprēķināti par 2016.gada 1.janvāri līdz 20.oktobrim, bet neatbilstošas pagarināšanas maksas konstatēšanu PTAC veicis tikai 2016.gada 6.jūlijā. Uz minēto argumentu gan jānorāda, ka pieteicēja arī nenoliedz, ka tās komercprakse līdz PTAC norādījumu saņemšanai bija tāda, kādu to konstatēja PTAC 2016.gada 6.jūlijā, jo pastāv uz to, ka tās rīcībā pārkāpums nav saskatāms. Turklāt arī attiecībā uz minēto pieteicējai tika dota iespēja iesniegt pierādījumus, nosūtot pieteicējai 2016.gada 29.decembra vēstuli *(lietas 158.lapa)*, ko pieteicēja arī ir darījusi.

[14] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 2.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

PTAC, pieņemot Lēmumu, pamatoti ir konstatējis, ka pieteicēja pārkāpusi patērētāju tiesības regulējošos normatīvos aktus un pārkāpums ir būtisks, jo pieteicējas īstenotā komercprakse ir adresēta lielam patērētāju lokam, kas ir izmantojuši/izmanto pieteicējas pakalpojumus, noslēdzot vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu. Tādējādi pieteicējas izdarītais pārkāpums, ilgā laika periodā piemērojot komisijas maksas par patērētāja kreditēšanas līguma pagarināšanu apmēros, kas būtiski pārsniedz tiesību normā noteiktos ierobežojumus, ir radījis būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātajām patērētāju kolektīvajām ekonomiskajām interesēm.

Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 6.pantu un 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, galvenā negodīgas komercprakses pazīme ir tās būtiski negatīvā ietekme uz patērētāja ekonomisko rīcību – mazinot patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu. Tās rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Tas attiecas uz brīdi, kad patērētājs izlemj saņemt pakalpojumu (slēgt kreditēšanas līgumu un/vai pagarināt esoša kredīta atmaksu) vai ne, un uz kādiem nosacījumiem, gan arī uz brīdi, kad patērētājs vēlas izmantot savas likumiskās tiesības atteikties no pakalpojuma. Tātad tiek vērtēta vidusmēra patērētāja iespējamā rīcība.

Vērtējot pieteicējas pieļautā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, PTAC analizēja pieteicējas iesniegtos datus *(lietas 196.lapa)* un pamatoti atzina, ka vidējais komisijas maksas pārsniegums vienam pagarinājumam ir 16,50 EUR.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja ar patērētājiem slēdza vienošanās par kredīta atmaksas pagarināšanu, piemērojot komisijas maksas, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, rezultātā radot patērētājiem zaudējumus ne mazāk kā 370 591,73 EUR apmērā. Tiesas ieskatā patērētāji var pamatoti sagaidīt, ka nozares profesionālis, kuram ir spēkā esoša speciālā atļauja (licence) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, rīkosies labā ticībā un ievēros visu tam saistošo normatīvo aktu prasības. Savukārt pieteicēja, piedāvājot patērētājiem kredītu termiņa atlikšanas (pagarināšanas) iespēju ar PTAL 8.panta $2.^3$ daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā, kas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar PTAL 8.panta $2.^2$ daļu, ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kura būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību, proti patērētājiem bija jāmaksā lielākas komisijas maksas par kredīta termiņa atlikšanu nekā to paredz likums.

Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.pants paredz dažādus līdzekļus, ko uzraugošā iestāde var izmantot, konstatējot negodīgu komercpraksi, tostarp uzlikt naudas sodu. Minētā likuma $15.^2$ panta pirmā daļa noteic, ka "uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenotājam soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*. Soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgs ar izdarīto pārkāpumu, ņemot vērā komercprakses īstenotāja veiktos pasākumus pārkāpuma novēršanai un zaudējumu atlīdzināšanai".

PTAC pieteicējai ir uzlicis soda naudu 25 000 EUR apmērā, jo tā veikusi negodīgu komercpraksi, patērētājiem nosakot neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu.

Kā izriet no Lēmuma, tad soda naudas apmēra noteikšanā PTAC ir ņēmis vērā pārkāpuma smagumu, veidu, raksturu un izdarīšanas apstākļus, kā arī apjomu. Turklāt, kā konstatēts iepriekš, tad patērētājiem nodarītā kaitējuma apmērs konkrētajā lietā ir ievērojams arī tiesas vērtējumā. Līdz ar to atzīstams, ka atbildētājs pareizi ir piepildījis ar saturu pieteicējas norādītos jēdzienus par būtisku pārkāpumu un lielu patērētāju loku. Vienlaikus soda noteikšanā ir ticis ņemts vērā arī tas, ka pieteicēja līdz 2016.gada 21.oktobrim ir novērsusi pārkāpumu.

Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma $15.^2$ panta pirmā daļa noteic, ka soda naudas apmērs nosakāms līdz 10% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Kā redzams no Lēmuma, tad pieteicējai piemērots mazāk kā 1% no 2015.gada finanšu neto apgrozījuma, par ko PTAC ieguvis ziņas gan no pieteicējas, gan Uzņēmumu reģistra.

Tiesas ieskatā atbildētājs pareizi Lēmumā ir secinājis, ka šāds soda apmērs ir samērīgs un atbilstošs pārkāpumam un tā ietekmei.

Vērtējot tiesai iesniegtās Vadlīnijas Reklāmas likumā un Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā noteikto labprātīgo darbību piedāvāšanai un lēmuma pieņemšanai, kas apstiprinātas 2016.gada 5.februārī *(lietas 229.-239.lapa)*, tiesa secina, ka tās pamatoti izstrādātas vienveidīgas prakses nodrošināšanai un arī saturiski atbilst spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam. Veicot Lēmuma pārbaudi attiecībā uz Vadlīniju ievērošanu tā pieņemšanā, tiesa secina, ka PTAC tās ir ievērojis, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi arī pret pieteicēju un noteicis sodu, ievērojot Vadlīniju rekomendācijas un tajās ietvertajās robežās.

Tādējādi Lēmums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253.pantu, 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt SIA „SOHO GROUP" pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese E.Apīne